

39 Blankningsaffär

44 kap. 9 och 29 §§ IL
prop. 1975/76:180 s. 164-166
prop. 1989/90:110 s. 449-452, 710 och 713-714, SkU30
prop. 1999/2000:2, del 2, s. 526-527 och 539-540

Sammanfattning

Den som lånar (blankaren)

Den som lånar värdepapper för blankning ska beskattas för vinsten av blankningsaffären. Kapitalvinsten utgörs av försäljningspriset för de lånade värdepapperen minus anskaffningsutgiften för de återlämnade. Blankaren får avdrag för den ersättning han betalar för att han får låna värdepapperen.

Den som lånar ut

Den som lånar ut värdepapper kapitalvinstbeskattas inte. Däremot beskattas han för den ersättning han får för att han lånar ut värdepapper.

39.1 Vad menas med blankning?

En blankningsaffär är en transaktion där en person lånar värdepapper från en annan och säljer dem till en utomstående till marknadspris. Före tidpunkten för återlämnandet köper han aktier motsvarande dem som han lånat. Detta kallas täckningsköp. Detta innebär att han säljer först och köper efteråt (prop. 1975/76:180 s. 164 och prop. 1989/90:110 s. 450).

Skillnaden mellan en terminsaffär och en blankningsaffär enligt modern nomenklatur är att vid en terminsaffär sker inget lån av värdepapper. I stället säljer en person värdepapper med leverans vid en bestämd tidpunkt framöver. I anslutning till leveransen köper han värdepapper på marknaden.

I en blankningsaffär kan lånet av värdepapper ske både före och efter avyttringen av dem.

Man bör skilja mellan det fallet att den som lånar värdepapper (blankaren) tidigare äger likadana värdepapper och det fallet att han inte gör det.

Den som lånar betalar normalt en ersättning för lånet till långivaren.

Det kan också förekomma lån av värdepapper på mycket kort sikt, t.ex. p.g.a. att någon som själv ska leverera ett visst slag av värdepapper inte har tillgång till dem. Detta kan bero på att han själv köpt dem men säljaren inte levererat i tid e.d.

Affärsidén

För blankaren uppkommer en vinst om värdet på lånade värdepapper under lånetiden sjunker med ett belopp som är högre än transaktionskostnaderna. Han satsar sålunda på en fallande kurs.

För den som lånar ut värdepapper ligger vinsten i att han får en intäkt trots att han efter transaktionen har kvar lika många värdepapper av samma slag och sort som tidigare.

Blankningsaffärer löper vanligen över en mycket kort tid.

39.2 Beskattningen

Den som lånar ut

I 44 kap. 9 § IL anges att med avyttring avses inte utlåning av delägarrätter och fordringsrätter för blankning.

Av denna bestämmelse följer

- att den som lånar ut värdepapperna inte ska beskattas för detta,
- att någon kapitalvinstbeskattning av fordringen på värdepapper under blankningsaffärens löptid inte ska ske samt
- att de vid återlämnandet erhållna värdepapperna vid en senare försäljning ska anses anskaffade för det pris som erlades för de utlånade värdepapperna.

Bestämmelsen ska således inte förstås i den inskränkta bemärkelsen att överlåtelsen ska ses som ett annat slag av överlåtelse än avyttring. I stället bör den tolkas så att beskattning ska ske som om äganderätten till värdepapperen inte övergår. Någon fordran på värdepapper ska skattemässigt inte anses ha uppkommit för utlånan, vilket innebär att kapitalvinstbeskattning av fordringen vid återlämnandet inte heller ska ske. Vidare ska de nya värdepapperna överta de utlånade värdepappernas anskaffningsutgift.

Eventuell ersättning för utlåningen ska, som angetts ovan, beskattas enligt 42 kap. 1 § IL (prop. 1989/90:110 s. 710).

Den som lånar (blankaren)

Blankarens beskattning behandlas i 44 kap. 29 § IL som uttryckligen nämner delägarrätter och fordringsrätter.

Den som blankar ett värdepapper anses ha avyttrat det till ett belopp som motsvarar försäljningsintäkten och han anses ha anskaffat det för den faktiska anskaffningsutgiften.

Han ska således inte beskattas som om han förvärvat de lånade värdepapperen och lämnat tillbaka dem, utan ska beskattas på samma sätt som om han gjort en terminsaffär, dvs. sålt värdepapper han inte ägde för att sedan köpa dem i anslutning till leveransen.

Om blankaren vid lånetillfället har likadana värdepapper som dem han lånat, ska de redan innehavda värdepapperna i första hand anses ha avyttrats. Kapitalvinstbeskattning ska således ske omedelbart när han säljer de lånade värdepapperen (prop. 1989/90:110 s. 452 och 713–714).

Anskaffningsutgiften torde i sådana fall, med hänsyn till att lånet enligt den lagtekniska konstruktionen ska ignoreras, utgöras av anskaffningsutgiften för de tidigare ägda värdepapperna. En genomsnittsberäkning ska alltså inte omfatta marknadsvärdet på de lånade värdepapperna vid lånetillfället.

Vid återlämnandet av de lånade värdepapperna ska någon beskattning inte ske.

Om blankaren däremot inte har likadana värdepapper som dem han lånat, ska beskattning ske först när täckningsköp och återlämnande har skett, dock senast för beskattningsåret efter det då avyttringen skedde.

Av prop. 1989/90:110 s. 452 och 714 framgår att blankaren i detta fall ska ta upp hela försäljningslikviden till beskattning. Avdrag för anskaffningskostnaden ska ske för det år då täckningsköpet skett. Avdragsbegränsningen på 70 % kan då bli tillämplig om det rör sig om sådan egendom där förluster inte får dras av fullt ut eller om utrymme för full kvittning inte finns.

Exempel

Om blankaren har exempelvis 30 aktier tidigare och lånar 100 samt säljer 100, ska omedelbar kapitalvinstbeskattning ske av de 30. Återstående 70 som ingår i blankningsaffären kapitalvinstbeskattas vid återlämnandet av de 100 lånade aktierna.

Den ersättning blankaren betalar för att han får låna värdepapper är avdragsgill enligt 42 kap. 1 §, 2 st. IL (prop. 1989/90:110 s. 451).

Uppköp under blankningstiden

I vissa fall kan inte blankaren lämna tillbaka de värdepapper han lånat. Det kan t.ex. röra sig om aktier i ett bolag som köpts upp under blankningstiden. Blankaren återlämnar kontanter eller kanske aktier i ett annat bolag som han fått i utbyte. Vid betalning respektive återlämnande får i sådana fall de ursprungligen utlånade aktierna anses avyttrade. Vederlaget är de kontanter eller värdet på

de värdepapper blankaren återlämnar. Beskattning bör ske vid den slutliga regleringen av förhållandet mellan blankaren och utlånan. Innan dess kan det vara svårt att bedöma hur denna slutreglering kommer att ske. De ursprungligen lånade aktierna kan exempelvis komma ut på marknaden igen.

Vinster och förluster är skattepliktiga respektive avdragsgilla enligt de regler som i övrigt gäller för den egendom blankningsaffären avser. Detta innebär att en förlust på marknadsnoterade aktier får kvittas fullt ut mot kapitalvinster på marknadsnoterad egendom som beskattas som delägarrätter, utom andelar i blandade fonder och räntefonder. Samma avdragsrätt tillkommer fr.o.m. 1999 års taxering även förluster på onoterade aktier.

Avser blankningsaffären fordran i svenska kronor är förlust avdragsgill fullt ut (avsnitt 32.3.2).